

Õigus ja Kohus

Õiguste adusline ajakiri

„Päewalehe“, „Aja“
ja „Koidu“ hinnata
eraliselt ♡ ♡ ♡ ♡

Ilmub 1 kord kuus

Tegew toimetaja ♡
cand. jur. J. Wilms

Nr. 11

November

1913

Kuritegude eel- ja kohtulik uurimine.

J. Wilms.

2

Siinkohal vaatame edasikaebtuste (apellatsioonikaebtuste) edasiandmise kohta ja wiisi.

Rahukohtuniku otsuste peale antakse apellatsioonikaebtus rahukogusse. Edasikaebtuse tähtajaks on kaks nädalat, kohtuotsuse wäljakuulutamise päewast arwates.

Siinkohal olgu ühe asjaolu peale tähendatud, mis wähest tsiwilprotsessi eeskujul legadust mõib tuua. Tsiwilprotsessis on ka tagaselja-otsused ja need antakse, niisamuti kui kriminalprotsessis, kohtjale ära kirjajana teada. Seal loetakse niihästi kaja kui ka apellatsiooni andmise tähtaega sellest päewast, mil tagaselja-otsuse ära kirjajale alla kirjutatud. Kriminalprotsessis on aga asi teisiti. Kaja andmise tähtaeg loetakse küll tagaseljaotsuse kättesaamise päewast; aga apellatsiooni tähtaeg hakkab otsuse tegemise ja wäljakuulutamise päewast jooksema, ja nii mõib juhtuda, et tagaseljaotsuse kättesaamise puhul apellatsioonitärmin juba möödas on.

Apellatsiooni-tähtajaks on kaks nädalat, kohtuotsuse kuulutamise päewast arwatud. Apellatsioon kirjutatakse rahukohtunikute-kogu nime peale, aga antakse sellele kohtunikule ära, kes asja mõistis. Apellatsioon antakse ilma

ärakirjata sisse, wastane pool wõib aga omale kohtuniku käest ärakirja paluda. Kui apellatsioon wiimasel täht-
aja-päewal posti peale on antud, siis loetakse apellatsioon
õigel ajal sisseantuks. Apellatsiooni peale wõib wastane
pool oma seletuse saata. Sigel ajal äraantud apellat-
sion jätab otsuse täitmise seisma.

Tsiwilnõudja wõib ainult oma raha nõudmise asjas
edasi kaebada, kui kohtuasi poliisei wõi mõne muu admi-
nistratiwlise wõimu algatatud on.

Apellatsioonis wõib iga kohtuniku otsustamise peale,
millega rahul ei olda, edasi kaebada: niihästi lõpuliku
otsuse kui ka eraotsuse peale.

Eraldi apellatsioonikaebtustest wõib järgmisi era-
kaebtusi rahukohtuniku eraotsuste peale anda:

- 1) Asja-ajamise wiivitamise peale;
- 2) apellatsiooni wastu wõtmata jätmise peale ja
- 3) kaebealuse wahi alla wõtmise peale.

Erakaebtused wahi alla wõtmise ja apellatsiooni was-
tu wõtmata jätmise asjus antakse seitsme päewa joo-
sul, otsuste täitmise päewast arwates. Wiivituse ja kaeb-
tuse wastu wõtmata jätmise üle antakse kaebtus otsekohe
rahukohtukogule. Wahi alla wõtmise kaebtus antakse
aga rahukohtunikule, kes ta otsekohe ühe öö-päewa joo-
sul ühes oma seletusega rahukohtukogusse läbiwaatami-
seks saadab. Edasikaebtuse edasisaatmisega lõpeb rahu-
kohtuniku tegewus ja algab kõrgema kohtuastme (ins-
tantsi) — rahukogu tegewus.

Rahukohtukogu istumispäewad määratakse harili-
kult terve aasta peale kindlaks.

Rahukohtunikudelt sisseaadetawad asjad jagatakse
siis nende sissetulemise järjekorra järele kohtupäewade
peale ära.

Enne kui edasi läheme, waatame lähemalt Rahukoh-
tukogu korraldust.

Rahukohtunikude kogu ehk rahukogu seisab koos kõi-
gist teatawa Rahukogu-jaoskonna rahukohtunikudest.
Rahukogu ringkonnas on meil alati kaks kreisi kogu

liidetud; nii on Gestimaal faks rahukogu: Tallinna-
Saapsalu ja Rakvere-Valde rahukogu.

Rahukogu alal. faks juhiks on tema esimees, kes iga-
päew. Rahukogus ameti asjus kättefaadawal on. Teis-
teks liitmeteks on, nagu juba tähendatud, jaostondade
rahukohtunikud, kes rahukogu istumiste päewadeks ra-
hukogu istumistele kogu sõidawad. Peale selle wõta-
wad istumistest ka nõndanimetatud au-rahukohtunikud
osa, kes meil peaaegu kõik aadelisjoost on määratud. Mi-
nult ühikud on teistest seisustest.

Kui asi teatud päewaks Rahukogus harutusele on
määratud, siis faadetakse asjaosalistele kutsulehed wälja,
milles nad teatud päewaks kohtusse kutsutakse. Peale
kohtuskäijate poolte kutsutakse kohtusse ka weel need tun-
nistajad, keda edasitaebaja pool wande all üle palub
kuulata, sest nagu teada, kuulatakse tunnistajad rahu-
kohtuniku juures ilma wandeta üle ja Rahukogus wan-
dega. Tunnistajatega on asi aga niisugune, et need
seadusemõistete järele kõik rahukohtuniku juures üles tule-
wad anda ja et Rahukogu selles asjas nagu ülemaks
rewideriwaks kohaks oleks.

Kui edasitaebaja (apellator) tunnistajaid wandega
ueste üle palub kuulata, siis peab kogu tingimata need
tunnistajad, kes eelmises kohtus, rahukohtuniku juures
wastase poole palwe peale üle kuulati, wande all üle-
kuulamiseks ette kutsuma. Tunnistajaid aga, kes rahu-
kohtuniku juures apellatori oma palwe peale rahukohtu-
niku juures üle kuulati, ei ole Rahukogu sunnitud kutse-
lehtedega ette kutsuma. Tingimata peab Rahukogu kutse-
lehtedega ka need tunnistajad kohtusse kutsuma, keda
apellator rahukohtuniku juures palus üle kuulata, aga
keda rahukohtunik mõnel põhjusel üle ei ole kuulanud.
Nii peab siis Rahukogu tingimata wande all ülekuu-
lamiseks ette kutsuma wastase poole tunnistajad ja need
apellatori tunnistajad, keda rahukohtunik, apellatori
palwe peale waatamata, üle pole kuulanud. Kõik teised
tunnistajad wõib Rahukogu ette kutsumata jätta. Sa-
rilikult jäetakse nad ka kõik kutsumata.

Kui esimene Rahukogu istumine on määratud ja alganud, siis võivad pooled paluda, et ka need tunnistajad, kes rahukohtuniku juures nende palve peale üle kuulati, kutselõhudega ette kutsutaks. Kui Rahukogu tarviliku leiab olevat, siis võib ta asja ka edasi lükkata, et ülesantud tunnistajaid ette kutsuda. Nagu tähendatud, ei ole see aga Rahukogule sunduslik.

Tuleb ette, et pooled Rahukogus ka uusi tunnistajaid tahavad üle kuulata lasta. Need tunnistajad, keda pooled enesega kohtusse ligi on toonud, kuulatakse harilikult kõik üle. Aga igal pool ei ole see asi alati mitte nii.

Nagu tähendatud, maksab seaduses see üleüldine määrus, et tunnistajad tuleksid kõik rahukohtuniku juures üle kuulata. Kui keegi Rahukogus palub uusi tunnistajaid üle kuulata, siis peab ta need põhjused Rahukogule üles andma, mispärast ta neid tunnistajaid rahukohtunikule üles ei saanud anda. Kui Rahukogu need põhjused tõsisteks tunnistab, siis on Rahukogu sunnitud neid tunnistajaid üle kuulama., Kui aga Rahukogu neid põhjusi tõsisteks ei tunnista, siis ei tarvitse Rahukogu ka neid tunnistajaid üle kuulata. Seda asjaolu on iseäranis vaja tähele panna, sest harilikult arvavad inimesed, et kohtu ka Rahukogus võib pooleli jätta ja uusi tunnistajaid üles anda. Tõepoolest ei võt aga seda mitte. Pooleli jätta võib uute tunnistajate ülesandmise puhul küll nõudmisteasjas (tsivilprotsessis), aga kriminaalprotsessis on see asi raskem ja sellepärast peab katsutama võimalikult kõik tarwisminewad tunnistajad rahukohtuniku juures üles anda. Ehk kui seda mõnel tõsisel põhjusel ei saa teha, siis peab need tõsised põhjused Rahukogule üles andma.

Kui Rahukogus asi sinnamaale torras on, et asja ülekuulamine võib algada, siis loeb see kohtunik, kellele asi tutvustamiseks on antud, asja ette. Kõige pealt loetakse rahukohtuniku protokoll ja otsus ette, peale selle apellatsioonikaebtus ja siis wastase seletus, kui niisugune liiso on antud.

On asi ette loetud, siis wannutatatakse tunnistajad

ära ja algab nende illekuulamine. Tunnistajaid lastakse ära jutustada, mis nad asjast teavad, ja siis võivad kohtunikud ning pooled esimehe loaga ja nende kaudu tunnistajatele küsimisi ette panna.

Peale poolte võtab Rahukogus ka prokurör või tema abi kohtu istumistest osa. Prokurörivõimu esitaja ei ole kohtustäija pool. Tema annab ainult otsuse, kuidas käesolevas asjas seaduse seisukohast tuleks toimetada.

Ka prokuröri abil on õigus pooltele küsimisi ette panna, mida ta asja selgitamiseks tarvilikuks loeb.

Kui tunnistajad üle kuulatud, siis antakse apellatorile sõna ja peale selle vastasele. Rõige lõpuks lõpvi tema kaitsjale viimane sõna. Selle järel läheb kohus või tema kaitsjale viimane sõna. Peale selle läheb kohus otsust tegema.

Rõigil juhtumistel tarvitab Rahukogu neidsamu seadusi, mis rahukohtuniki. Juhtumised, mil Rahukogu teisiti peab toimetama, kui rahukohtunik, on iseäraldi seaduses ära tähendatud.

Rahukogu otsused on kõik lõpulikud ja nende peale edasikaebtust (apellatsiooni) anda ei saa. Rahukogu otsuste peale saab Valitseva Senati Kriminalsepartemangu ainult kassatsiooni (tühjastegemise-kaebtust) anda.

Mis vahe on apellatsiooni (edasikaebtuse) ja kassatsiooni (tühjastegemise-kaebtuse) vahel? Apellatsioon on edasikaebtus, millega terwe asi otsast lõpuni palutakse läbi waadata ja mis ka uueste läbi waadatakse — sealhomas kohtus, kuhu edasikaebtus on antud. Nii on siis kind nõuugune, et asi, mille peale apellatsiooni võib anda, tahes kohtus algusest lõpuni läbi waadatakse: tunnistajad kuulatakse üle, kõik tõendused waadatakse läbi, kuulatakse poolte waielused ära jne.

Apellatsiooni võib wabalt anda. Kui apellator leiab, et rahukohtunik on waleste aru saanud või mõnda tunnistajat rihkem: ustunud kui teist, või midagi muud, siis võib ta edasi kaebada ja asja uueste läbi waadata lasta. Mõnikord ei kirjutatagi, mis põhjusel. See-

duses aga on nõutud, et seaduslikud põhjused ka apellatsioonis (edasikaebtuses) ära tähendataks.

Kassatsioonis (tühjastegemise) kaebtus antakse kohtute lõpuliikude otsuste peale. Kassatsioonikaebtusega palutakse otsus seaduses äratähendatud põhjustel tühjaks tunnistada ja uueks läbiwaatamiseks teiste kohtuliikude kaasistumisel tagasi saata.

Kassatsioonikohtuaste ei otsusta asja mitte isikuliselt, vaid waatab, kas kohtus, mille peale kaebtus saadetakse, asja läbi waadates seaduse piirides on toimetanud.

Seaduse järele on kassatsioonise põhjused:

1) Seaduse selge mõiste rikkumine ja tema waleste seletamine süüteo ja nuhtluse äramääramisel;

2) kohtupidamise (protsessi) nii tähtsate wiiside ja wõimude rikkumine, et selle läbi otsust kohtu seaduslikuks otsuseks ei wõi jätta, ja

3) rahukohtuniku wõi Rahukogu seadusliku wõimu wõi wõimu-piirkonna rikkumine.

Kudas neid kolme punkti alati tuleb mõista ja mida iga kord kassationi põhjuseks tuleb lugeda, selle kohta on palju Senati seletusi olemas; kõigi nende seletamine ja siin äratrükkimine wiiks aga liig kaugemale ja oleks ka asjata, sest kassationi saab waevalt keegi muu kirjutada kui õiguseeadlane ehk -tundja.

Nagu juba eespool tähendatud, on Rahukogu otsused kõik lõpuliikud ja kassationikaebtused antakse Senati nime peale. Aga ka rahukohtuniku teewad lõpuliikud otsuseid. Rahukohtuniku otsused on siis lõpuliikud, kui nende järele noomitus, märkus, manitsus, rahatrahwuni wiieteistkümnene rublani wõi arest kuni kolme päewani mõistetakse.

Kassationikaebtused rahukohtuniku lõpuliikude otsuste peale kirjutatakse kahe nädala jooksul, kohtuotsuse tegemise päewast arwates, Rahukogu nime peale ja antakse sellelesamale rahukohtunikule ära, kes asja otsustas. Selles kassationis seletatakse ära, missugusid seadust rahukohtunik on rikkunud wõi waleste seletanud.

missuguseid professiivisiid wõi wormisiid ta on rikkunud wõi millega oma wõimust üle wõi wõimu-piirkonnast wälja on astunud. Kõik see seletatakse ära ja palutakse, et fogu selle otsuse ümbermuutmise teel tühjaks tunnistaks ja teise kohtuniku kätte uueks läbiwaatamiseks saadaks.

Senatisse antakse kaebtused Rahukogu otsuste peale. Kassatsioon kirjutatakse Senati Kriminalsekretäri juurde ja antakse Rahukogule ära. Kaebustele lisatakse ka kümne rubla suurune tagatis juurde. Kaebajad, kes wahi all seisawad, on tagatise maksmisest wabastatud. Kui kaebus Senatis tähele panemata jäetakse, siis langeb tagatis kroonule; kui aga kaebuse põhjal otsus ümber muudetakse, siis antakse tagatis kaebajale tagasi.

On asi juba seadusliku jõusse läinud ja tuleb peale selle uusi asjaolusi ilmsiks, millest oletada wõib, et süüdlaseks mõistetud süüta wõi et otsus waleteadete põhjal on tehtud, siis wõib ka Wäike-Senati Kriminalsekretäri juurde paluda, et see lubaks asja uueste harutusele wõtta. Kui otsus seadusliku jõusse on läinud, siis tehakse ta teoks.

Seadusejõusse astunud loetakse kohtuotsused järgmistel juhtumistel:

1) Kui mõlemad pooled ennast edasikaebtusest (apellatsioonist) lahti ütlewad;

2) kui mittelõpuliiku otsuse peale apellatsioonitähataja jooksul apellatsiooni sisse ei ole antud;

3) kui lõpuliiku otsuse peale tähtaja jooksul kassatsioon sisse ei ole antud wõi kui see tähele panemata on jäetud, ja

4) kui tagaselja-otsuse peale tähtaja jooksul kaja pole sisse antud wõi ka apellatsiooni, kui asi niisugune on, et apellerida wõib.

Seadusejõusse astunud otsus saadetakse wiibimata täide.

Tunnistajad ja asjatundjad wõiwad omale peale üleskuulamise lõppu päewapalka wõi ilmunisetasu nõuda.

Kohtukulud mõistetakse süüdistaja kanda, kui süüdistus kuritahtlikuks tunnistatakse. Mõistetakse kaebalune süüdlaseks, siis mõistetakse ka kohtukulud tema kanda; on ta aga maksujõuetu, siis lähewad nad kroonu kanda. Kui kaebalune priiks saab ja süüdistust kuritahtlikuks ei tunnistata, siis mõistetakse kohtukulud kroonu kanda.

Kõik paberid, mis kriminaal-asjades Rahukohtutesse antakse, on igasugusest posthlinist ja margimaksust wabad. Otsuste ja protokollide tellimise korral aga wõetakse küll kantseleimaksu — iga lehe pealt kümme kopekat, kusjuures iga kaksikümwendwiis rida leheküljeks loetakse.

Siin on tähtsamad teated Rahukohtu alla käiwate süütegude eel- ja kohtuliku uurimise üle lühedalt kokku wõetud.

Nagu tähendatud, käiwad Rahukohtute alla ainult wäiksemad seaduserikkumised. Tähtsamaid käiwad Ringkonna-kohtute alla, mille juurde me alamal asume.

II.

Seaduserikkumised, mis Rahukohtu ega ka Walla-kohtu alla ei käi, käiwad Ringkonna-kohtu alla.

Runa Rahukohtus asja, enne kohtuliku uurimist, ainult politseiliku järelekuulamise teel selgitatakse ja peale selle asi otselohu kohtusse saadetakse, kus siis rahukohtunik ka asja sihiliselt läbi waatab, ei ole see Ringkonna-kohtu asjades mitte nii. Enne kui asi Ringkonna-kohtu kohtuliku harutamiseni jõuab, uuritakse ta kõigekülgselt läbi kui seda Rahukohtus asjadega sünnib. Asjadel, mida Ringkonna-kohtus harutab, on harilikult kolm uurimise-järku: politseilil järelekuulamine, eeluurimine ja kohtulil uurimine.

Kui politsei mõnest kuritööst teada saab, siis peab ta sellest kohtu-uurijale wiibimata teada andma, mitte aga hiljem kui ühe öö-päewa jooksul. Wuuduwad politsei

5) kui kahtlusealune põgeneda on katsunud, põgenemise ajal või pärast seda aga finni võetud, ja

6) kui kahtlusealusel kindlat asu- või elukohta pole.

Niisugusel korral, kui politsei kuriteo peale juhtub, või kohe peale selle kordasaatmist, kui ka niisugusel korral, kui enne kohtu-uurija sinnajõudmist kuriteo jäljed ära võivad kaduda, astub politsei kohtu-uurija asemele ja esitab teda kõiges eeluurimise-tegevuses, mida võimata on edasi lükata, nagu läbiotsimistes, läbiwaatamistes, järelewaatamistes ja äravõtmistes. Võrre milisi küsimisi aga politsei kellegile ette ei pane — ei taabealusele, ei ka tunnistajatele, ehk olgu siis, kui mõni nendest nii raskesti haige on, mis kartust võiks äratada, et ta enne kohtu-uurija päralejõudmist ära võib surra. Neil ülemaltähendatud kordadel peab aga politsei oma tegevuse kindlaste eeluurimise-normide piires pidama.

Kohtu-uurija kohalejõudmisel lõpetab politsei oma tegevuse uurimisealal ja annab kõik materjali kohtu-uurija kätte, kellelt ta ka edaspidiseks ülesandeid saab.

Need määrused, mis politseilt räägivad, käivad niihästi avaliku kui ka sala- ja wallapolitsei ametnikkude kohta, kes oma võimu-piirkonnas politseilist kohuseid täidavad.

Kui poliisiametnikud kuritegude järelekuulamisi toime panewad, siis on nad niisugusel korral prokuröri ja selle abide ülewaatuse ja käsu all. Ka eeluurimise jooksul võib kohtu-uurija politseile asja uurimise mõttes mitmesuguseid kohuseid peale panna.

Kohtu-uurija ei või ilma seadusliku põhjuseta ja kindla põhjata algada. Kriminaal-asja algatus ilma seadusliku põhjuseta annab põhjust terwet asja ära lõpetada.

Kui kohtu-uurija uurimist on alganud, ilma et ta politseilt või eraaebajalt sellekohast teadaandmist oleks saanud, siis annab ta sellest otsekohe prokurörile teada.

(Järgneb.)

Toimetuse kirjakaft.

Rüsim. 193. Olen kolmat aastat abielus. Esimesel aastal 2 kuu pärast sündis meil laps, teda ma omaks ei tunnista, ja aasta pärast teine. Kas on mul veel õigust lahutamist nõuda? ja kui on, kas pean ma naisele edaspidiseid kulusid maksma ja kui suurel määral? Nastane sissetulek 1000 rubla ümber. Kas võib naine lapsi oma tahtmisel ära wiia, kui mees ei soovi, ja kui naine nende eest hoolitseda ei jõua? Naisel warandust abieluse astudes ei olnud.

Wastus: Seaduse järele Teil õigust lahutamist nõuda ei ole (sel põhjusel, et esimene laps mitte Teiega ei olnud). Teie olete pidanud lahutamist kogu nõudma, kui teada saite, et Teie naine enne abieluse astumist teistega sugulises läbitäimises on olnud. Seda teada saades, kuid ühtlasi siiski naisega edasi elades taotсите Teie oma õiguse (XI k., 1. jagu, § 373). Teie võite abielu lahutamist ainult teistel seaduses äranähtud põhjustel nõuda (kui need põhjusted olemas ollesid). Esimest last ei saa Teie ka enam „mitteseaduslikuks“ ehk mitte omaks tunnistada, sest jeda olete Teie pidanud 1 aasta jooksul peale selle sündimist tegema. Naise süü pärast lahutamise korral naisele ülespidamiskulusid maksta ei tule. Lapsed jääwad selle wane ma juurde, selle juurde konjistorium nad otfustab jätta. Laste ülespidamise kulud kannab aga isa. Kulude kõrguse otfustab kohus, mehe sissetulekut ja naise seltskondliht leitohhta silmas pidades.

Rüsim. 194. Sain töö juures wiga. Rohus mõistis 500 rubla kahjutasu. Beremees tegi enese pankrotiks ja õitits ära. Palun teatada, kas on võimalik matusekassast, kus tema tegew liige on, wäljamaksmise ajal raha kinni panna ja kas peale minu surma on pojal veel õigust jeda nõuda ja tunas aegub täitmiselehe järele nõudmise õigus ära?

Wastus: Nõudmine täitmiselehe järele aegub ära, kui nõudja 10 aasta jooksul peale kohtuotsuse seaduslikku jõusse astumist selle täitmist ei nõua. Iga nõudmine täitmiselehe põhjal murrab aegumist. Täitmist võib iga õiglignitu warandusest nõuda. Nõuda võite Teie ja Teie pärijad, niikaua kui see nõudmine ära ei ole aegunud. Aegumise katkestamiseks on küllalt, kui Teie wõlgnikult enne 10 aasta lõppu kas kohtupristawi taudu wõi ifegi erateel täitmist nõuate.

Rüsim. 195. Eelan Liiwimaal. Iisal on ostetud koht. Väin talutöö juures wigaseks. Iisa annab talu wanemale

pojale, teistele lastele aga raha, mille me alles 10 aasta pärast peale isa surma kätte saame. Palun teatada, kas on minul õigus rohkem nõuda kui teised wennad saavad ja kas pean enne isa surma isa käest nõudma või pärast isa surma wenna käest, kes talu pärib. Wiga sain 1905. aastal, kui koht isa käes oli.

Wastus: Kui keegi teise töö juures wiga saab, siis on tal õigus peremehelt sel korral kahjutasu nõuda, kui wigastus peremehe süü ehk hooletuse läbi on saadud. Wastasel korral, tähendab, kui peremehel wigasaamise juures mingit süüdi ei ole, pole ka õigust kahjutasu nõuda. Kahjutasu võib wigastamiseajast arwates 10 aasta jooksul kas peremehelt ehk tema pärijatelt (kui peremees surnud on) nõuda. Kui pärija, ei või Teie käesolewal korral oma osa suurendamist nõuda. Liiwimaal on talupojal õigus kolme neljandikku oma warandusest nii korraldada, nagu ta heaks arwab. Pärija võib ainult oma seadusliku osa (üks neljandik) nõuda, kui seaduslikku põhjust ei ole teda pärimisest kõrwale heita.

Küsim. 196. Kui laua võib protesteerimata wessli alusel nõuda ja millal kaotab ta oma wäärtuse?

Wastus: Protesteerimata wessel kaotab oma wäärtuse pärast 5 aastat, maksu tähtajast arwates. Pärast 5 aastat selle järele enam nõuda ei saa.

Küsim. 197. Mina ostsin ühes surnud õega wane-matele alewisse platsi. Wanemad ehitasid platsi peale maja ja müüsid platsi ühes majaga 900 rubla eest ära. Kaks kuud peale müümist suri isa ära. Testamenti ei ole. Järele jäid ema, kaks tütarit ja üks poeg. Ema ja poeg elawad sellest rahalt. Kas mul on pärimise-õigus? Lunnistust platsi ostmise kohta tõendusi ei ole, ei tähenda midagi. anda?

Wastus: Muidugi on Teil pärimise-õigus. Et Teil platsi ostmise kohta täiendusi ei ole, see ei tähenda midagi. Pärandusest peate Teie kõik ühesugused osad saama. Kui isa wallakohtu piirkonnas suri, siis tuleb palweliri wallakohtusse anda, kui väljaspool wallakohtu piirkonda — Ringkonnakohtusse.

Küsim. 198. Olen 18 aastat wana. 23. märtsil 1912. aastal sain püssiloa. Tahaksin jahiluba saada; kuhu tuleb sellekohase palwega pöörata? Kas jahiloaga võib ainult oma maa peal jahiti pidada või võib ka teiste maa peal?

Wastus: Jahipidamise-loa annab kreispolitsei. See maksab mõne rubla. Jahiti võib ainult oma maa peal pidada (jahiloaga), aga ka teiste maa peal, kui omanikul selleks luba annawad ja seda anda võibwad.

Rüsim. 199. Missuguse perekondlike tergenduse õiguse osaline on isik, kes praegu ainuke tööõiduline mees perekonnas on ja a) selle ainus tööõiduline wend tulewal aastal sõjawäe-teenistusest lahti saab? b) kui see wend ületulewal aastal lahti saab?

Wastus: Wõlematel korradel on sel isikul 4. järgu tergendus.

Rüsim. 200. Kas on looma omanik kohustatud tahju tasuma, mis tema loom ühisel karjamaal sünnitab? Minu naabrimees kaebas mu kohtusse, et minu lehm tema oma furnuks kaewanud, ja nõuab minu käest täit looma hinda. Tunnistajad on näinud, et tema lehm maas lamunud ja minu oma teda siis on kaewanud, aga mitte seda, et ta tema maha on lütanud. Lehm suri ära. Kaewamise märki tal mingisugust küljes ei olnud. Kaebaja poolt kutsutud asjatundja hindas looma madalamalt kui kaebaja nõuab. Kas see nõudmine on seaduslik ja kas pean ma maksma?

Wastus: Eestimaal on käesolewa juhtumise kohta järgmine määrus maksew: „Kui mitme omaniku loomad üksteist wigastawad või surmawad, siis langeb tahju tasumine selle loomaomaniku peale, kelle loom esimesena peale tungis. Kui seda aga selget ei saa teha, kelle loom esimesena kallale tungis, siis ei või mingisugust nõudmist olla“ (3. lõide, § 4587). Liwimaal aga on wigastatud looma omanikul õigus igal tingimisel teise looma omanikult tahjutaju nõuda (§ 4588). Rahjutaju suurus oleneb saadud tahjust, ja otustawaks on siin asjatundja arwamine.

Rüsim. 201. Minul on Tallinna kreisis ostetud talukoht, mille pealt ma senini kirikumaksusid ei ole maksnud, sellega põhjendades, et ülewalmimetatud maksusid ostukontrahhi üles ei ole tähendatud. Nüüd hakkas aga õpetaja neid nõudma, ühtlasi ka möödaläinud aastate eest, kus koht minu käes on olnud. Maksmata jätmise puhul ähwardab õpetaja kohtuga. Kas olen ma kohustatud maksma?

Wastus: Teie, kui kohaomanik, olete kohustatud kirikumaksusid maksma. See ei tähenda midagi, et ostukontrahhis nende maksude asjus midagi üteldud ei ole, sest need maksud on kohustustena maa peal ja neid kannab iga maaomanik. Möödaläinud aja eest on õpetajal niisamuti õigus maksusid sisse nõuda.

Rüsim. 202. Minu isal on rendikoht mõisa maa peal. Ma elan isa juures. Kust peaksin ma püssiloo saama, mis-sugused maksud selle eest on ja kust saaks jahipiletit? Kas mõisniku luba ka peab olema või saab ilma selleta?

Wastus: Niihästi püssiloo kui ka jahipileti nõutamiseks peate kreisiülemale palwefirja andma. Palwefirjale tu-

leb tats 75-kopikalist marfi juurde lisada. (Mõlemad palwekirjad tulewad lahus anda.) Jahipileti eest on veel wäikene eraldimaks. Mõisniku luba ei ole kummagi loa nõutamisel tarwis.

Rüsim. 203. Uhes wallas Gestimaal waliti ilma maata meeste saadikud ainult walla piirides elawate hingede arwu järele, kuna wäljaspool walda elawaid wallaliikmeid arwesse ei wõetud. Kas on see sunduslik? Kui ei, kuhu kaebada?

Wastus: See ei ole mitte seaduslik. Kaebada tuleb komisjarile.

Rüsim. 204. Kui teegi pahatahtliselt teise inimese eht terwe perekonna au sellega tahab põlgtuse alla heita, et tema pidalitõhtri koha peale tellib ja selle perekonna laseb läbi waadata, kuna aga perekonna-liikmete juures wähematki pidalitõbe märki ei ole, kas wõib seda isikut au teotamise pärast wastutusele wõtta? Kuhu tuleb kaebada ja kui suur on karistus niisuguse laimduse eest?

Wastus: Kaebada tuleb rahukohtunikule ja tõrgemtrahw on kolm kuud aresti.

Rüsim. 205. Elan Liiwimaal. Rewadel rentiisin taluomanikult poole talukohta. Rendileping tehti 6 aasta peale ja kirjutati lihtsa paberi peale. Jakobipäewal ütles rentija mulle üles. Palun teada saada, kas see kontrakt on maksew, ja kui palju wõin ma omale kahjutasu nõuda? Kas ma wõin iga-aastast renti, see on, 5 aasta renti kahjutasuks nõuda? Millal wõin ma nõudmise kohtuse ära anda? Kontrakt hakkas kewadel 23. aprillil maksma.

Wastus: See kontrakt on taluomanikule maksew ja ilma seadusliku põhjuseta ei wõi tema Teile üles ütelda. Ei olnud seaduslikku põhjust ülesütlemiseks, siis ei pea Teile ka koha pealt ära minema. Kahjutasu arwet ei saa rendiraha-summa peale arwata, waid seda tuleb saadud kahju ja saamata kasu järele arwata. Lähete Teile koha pealt ära, siis wõite ka kohe kahjutasu nõudma hakata.

Rüsim. 206. Olen wallaliikmete nimekirjas. 35 aastat elan juba wallast ära, nii et mul wallaga mingisugust ühendust ei ole. Peale selle elawad minu juures minu elatanud wanemad, kes omale ise enam ülespidamist ei jõua teenida. Isale on wald pealegi wõlgu; aga et nõudmine ära on aegunud, siis ei saa seda wõlga enam kohtu teel nõuda. Kas saan ma nüüd ülemaltähendatud asjaoludel nõuda, et wald mulle isa ja ema toitmiseks abiraha annaks? Kui seda ei saa, kas saab siis wähemalt seda nõuda, et mind wallamaksust wabastataks? Kuhu pean ma niihästi ühe kui teise nõudmisega pöörama?

Wastus: Olete Teie oma isaga wõla nõudmise walla wastu lastnud ära aeguda, siis ei ole sinna enam midagi parata ja see asjaolu tuleb käesolewa küsimuse otsustamise juures sootuks kõrwale jätta, sest peale aegumise on weel teine asjaolu, mis erawõlga wallamaksuks ei luba arwata. Wallamaks on awalik kohustus, mis wastuaidlemata kõrwas sisse nõutakse, kuna aga wõlg liiwil-, era-wahetord on, mida kohtuteel tuleb diendada ja mida sellepärast wallamaksust maha ei saa rehtendada. Oma wanemaid peab igauks ise toitma, nii et ka sellel põhjusel, et wanemad wanad ja ise teenida ei jõua, Teie wallast abiraha ei wõi nõuda. Kui wald seda lubab, on teine asi, aga sunnida teda selleks ei saa. Wiimaks ei anna ka see asjaolu, et Teie wallast juba 35 aastat wäljas elate, Teie põhjust anda, et Teid wallamaksust wabastataks. Igauks, kes wallaliige on, peab wallamaksu maksma. Teine asi on aga, kui wald mõnel eespool-tähendatud põhjusel nõus on Teid toetama wõi wallamaksust wabastama. Sellekohase palwefirja peate wallawolikogule sisse andma, kes siis sellekohase otsuse teeb. Ei ole Teie otsusega rahul, siis wõite selle peale seatud korras kahe nädala jooksul talurahwa-asjade komisarile edasi kaebada ja sealt kubermangu talurahwa-asjade komisjoni.

Küsim. 207. Kas peab Wenemaa alam, kes enne sõjawäe-teenistust Amerikasje on läinud ja seal soldatina teeninud, tagasi tulles weel Wenemaa sõjawäes teenima ja misugused muud tagajärjed on sellel tagajitulekul?

Wastus: Sõjawäe-kohustuselst ei wabasta see mitte; kui wanadus lubab, wõetakse sõjawäkke. Igatahes langete aga karistuse alla, et teenistusest kõrwale olete hoidnud.

Küsim. 208. Minu naine sai „Waldhofi“ wabrikus Pärnus wiga ja põdes haigemajas, kus tal kätt lõigati — parema käe esimene sõrm wõeti teise liikmeni otjast sootuks ära. Kudas makstakse wigastuste eest taku ja kas antakse üleüldse naisterahwale taku, kui tal mees on, kes teda toita jõuab? Kinnituseseltsi agent pakub liig wähe ja siin-sed adwokadid ütlevad ainult: kaeba kohtusse, kui sa sellega rahul ei ole.

Wastus: Adwokatide wastus on ju päris õige: kui sellega rahul ei ole, mida pakutakse, siis peab ju kohtusse kaebama, sest ega ise, oma wõlil, ei saa rohtem wõtta. Kui palju saate aga nõuda? Seadus rehtendab seda järgmiselt: Wõetakse aastane palk, mille wäljarehtendamiseks seadus aastas 260 tööpäewa määrab. Päewapalk kaswatatakse selle arwu peale ja see on siis aastane teenistus. Kui aga keegi aastas lõpoolest rohtem on teeninud kui see summa, siis wõetakse see tõsine teenistusesumma arwesse.

Peale selle peab tahjusaaja arsti läest tunnistuse võtma, kui mitu protsenti tööjõust on kaotatud. Seda protsenti tunnistust võib iga arst anda, aga tingimata peab seda politsei-arst (linna-arst) andma. Aastateenistuse põhjal arvatasse siis see protsent välja ja nii suure summa peab siis kinnituseleks wigasaajale iga aasta kuni surmani maksma. Maksma peab kinnituseleks tuukaupa, iga kuu ette. Kui mõlemad pooled nõus on, et wigasaaja korraga oma tasu tätte saaks, siis taswatatakse aastatesumma kümne peale — ja see on siis see summa, mis ühefordsest maksatakse. Selleks, ühefordseks maksamiseks, on aga mõlemate poolte nõusolemist tarwis. Iga tööline peab enne kohtusse minemist wabrituinspektori poole pöörama, kes summa välja rehkendab ja pooltelt küsib, kas nad sellega nõus on. Nii ühel kui teisel korral annab inspektor pooltele oma otsusest ära kirjad välja. Kui tööline ilma inspektori otsuseta kohtusse läheb, siis võib juhtuda, et ta kohtukuludest ilma jääb. Teile on siis see nõu: Võtke linna-arstilt tunnistus, kui suur Teie tööjõu kaotuse protsent on. Selle tunnistusega minge inspektori juurde, kes Teile Teie summa välja rehkendab. Ei ole Teie pärast summaga nõus või ei taha ta kinnituseleks maksta, siis peate juba tahes või tahtmata kohtu poole pöörama. See asjaolu, et mees naist toita jõuab, ei tähenda midagi.

Rüsim. 209. Liivimaal on ühes alewis mõisast ostedud maa peal freposteritud trundil maja, mille omanik Sise-Wenemaal elab. Kas saab seda nüüd wõla tasumiseks üles kirjutada või taistab see asjaolu, et omanik sealt ära on? Kas on seaduses ära määratud, kui wõisse wõlasumma eest liikumata warandust võib oksjoneerida lasta?

Wastus: See asjaolu, et omanik Sise-Wenemaal, waranduse asukohast kaugel elab, ei tähenda midagi — pristaw võib waranduse ikkagi üles kirjutada, olgu wõlasumma nii suur kui tahes — iga wõlasumma eest võib ta liikumata warandust ära müüa, sest seaduses pole selleks alamäär määratud kindlaks seatud.

Rüsim. 210. Kas võib talukoja rentnik mõisnikule teelata talukoja maa pealt metsa raiumast, kui koht talumaa peal on?

Wastus: Seaduse järele on mõisnikul luba talukohta küll ainult müügi või rentimise teel tarwitada, nii et arwama peaks, et tal metsa raiumise luba pole; aga Senati seletuste ja praktika järele on mõisnikul see õigus.

Wastutaw toimetaja G. E. Luiga. — Väljaandjad Dr. J. Luiga ja B. Mäns. — A. Verti trükk, Tallinnas.